

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова

М.В. ФАТЄЄВ
І.М. ЗАПОРОЖЕЦЬ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до виконання курсової роботи з дисципліни
«МЕНЕДЖМЕНТ ОРГАНІЗАЦІЙ»

Рекомендовано Методичною радою НУК

Миколаїв ♦ НУК ♦ 2017

УДК 005.31(076)

ББК 65.05я73

З-30

Укладачі:

канд. техн. наук, професор М.В. Фатєєв

канд. техн. наук, доцент Запорожець І.М.

Рецензент, Іртищева І.О. д.е.н., професор

З-30 Методичні вказівки до виконання курсової роботи з дисципліни
"Менеджмент організацій" / М. В. Фатєєв, І. М. Запорожець. – Миколаїв :
НУК, 2017. – 35 с.

Методичні вказівки включають рекомендовані теми курсових робіт та їх структуру. Приведено механізми оперативної діагностики підприємства з допомогою фінансових коефіцієнтів, а також основні підходи до формування управлінських рішень на основі аналізу результатів діагностики.

Наведено перелік завдань на курсову роботу що носять дослідницький характер.

Вказівки рекомендовані для студентів спеціальності 8.03060101 «Менеджмент організацій і адміністрування» денної та заочної форми навчання.

© Фатєєв М.В., Запорожець І. М., 2017

© Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова, 2017

ЗМІСТ

Вступ.....	4
1. Структура курсових робіт.....	4
2. Діагностика підприємства з використанням фінансових коефіцієнтів	5
3. Збалансована система показників в управлінні операційною стратегією підприємства	11
4. Перелік рекомендованих тем курсових робіт.....	14
5. Методичні рекомендації щодо виконання завдань дослідницького характеру.....	16
6. Критерії оцінювання курсової роботи.....	19
7. Вимоги до оформлення курсової роботи	20
<i>Додатки:</i>	
7. 1. Титульний лист.....	22
7. 2. Бланк – завдання на курсову роботу.....	23
7.3. Приклад змісту типових курсових робіт	25
8. Список рекомендованої літератури	32
9. Зміст DVD	35

ВСТУП

Менеджмент організацій – це складна багатофункціональна система, що повинна забезпечувати ефективне управління на всіх етапах життєвого циклу організації різними ланками діяльності, досягти їх збалансованості за умов мінливого зовнішнього середовища. Успіх організації суттєво залежить від здатності системи менеджменту передбачати можливі ситуації і, відповідно, змінювати структуру виробництва та управління, правильно планувати номенклатуру та обсяги виробництва, інвестиційні ресурси.

Мета виконання курсової роботи полягає у закріпленні теоретичних знань з дисципліни «Менеджмент організацій», отримання навиків формування управлінських рішень та контролю їх реалізації.

Курсова робота передбачає підготовку характеристики підприємства – об'єкта управління та окремих його функцій, - економічних, маркетингових, фінансових, облікових.

Сучасна концепція управління бізнесом полягає в тому, що організація повинна знаходитись у стані неперервної реструктуризації своєї діяльності для досягнення основної мети бізнесу – підвищення його вартості. Реструктуризація – це процес розвитку, іманентний існуванню підприємства. Основою прийняття ефективних управлінських рішень є аналіз стану підприємства в цілому та окремих його функціональних підрозділів. Тому в курсовій роботі приділяється значна увага моделям та механізмам аналізу.

1. Структура курсових робіт

Курсова робота включає в себе вступ, три розділи, висновки та перелік літературних джерел, які студент використовував при виконанні.

У *вступі* обґрунтовується актуальність теми, визначаються цілі і задачі роботи, наводиться загальна характеристика проблеми.

Основна частина курсової роботи містить три розділи. У *першому* розділі курсової роботи розкривається теорія проблеми, проводиться

опрацювання літературних джерел, вивчення законодавчих та нормативних актів із зазначених питань.

У *другому* розділі розглядаються питання практичного застосування теоретичних положень при обґрунтуванні організаційних заходів, проводиться аналіз організаційно-управлінської інформації та фінансово-господарської діяльності підприємства.

У *третьому* розділі наводяться пропозиції щодо вдосконалення і розвитку системи управління; передбачають моделювання процесу прийняття управлінського рішення на основі аналізу економічних та організаційно-технічних показників.

У *висновках* узагальнюються питання, які розглядалися в роботі.

У *список літератури* включається наукова література по темі, яку студент використовував у процесі виконання курсової роботи.

Загальний обсяг роботи 30-35 сторінок друкованого тексту.

2. Діагностика підприємства з використанням фінансових коефіцієнтів

В умовах ринкової економіки підприємство розглядається як механізм, що перебуває в стані безперервного удосконалення своїх бізнес-процесів. Діагностичні процедури при цьому є першою фазою будь-якого процесу реструктуризації на підприємстві. *Діагностика є елементом регулярного менеджменту*, вона є основою прийняття ефективних управлінських рішень в бізнесі.

В роботі [27] на основі власного досвіду роботи з вітчизняними підприємствами автор визначає такі етапи фінансової діагностики.

1. Безпосереднє використання даних фінансової звітності.

Забезпечується структурне упорядкування фінансової інформації, в результаті чого складається фінансова звітність в таких форматах:

- баланс;
- звіт про прибутки т збитки;
- звіт про рух грошових коштів.

Безпосередньо з фінансових звітів можна отримати таку узагальнюючу інформацію: суму основних засобів підприємства, обсяг його заборгованостей і власного капіталу. Далі – Звіт про прибутки надає дані про обсяги операційного і чистого прибутку. Результуючі грошові потоки від операційної, інвестиційної і фінансової діяльності можна отримати із звіту про рух грошових коштів.

2. Горизонтальний і вертикальний аналіз фінансової звітності.

Зіставляються (в абсолютному та процентному співвідношенні) основні статті балансу, звіту про прибутки і звіту про рух грошових коштів. В вертикальному аналізі всі дані фінансових звітів представляються в відносному вигляді.

3. Використання фінансових показників (коефіцієнтів).

Розраховується традиційний набір фінансових коефіцієнтів. І тут має місце суттєва невизначеність. В літературі по фінансовому аналізу запропоновано ряд ознак для класифікації фінансових коефіцієнтів. В роботі [27] запропоновано упорядкувати фінансові показники по ознакам операційної діяльності як головного фокуса підприємства з урахуванням ринкової орієнтації:

- показники операційної діяльності;
- показники структури капіталу;
- показники ефективності використання активів;
- показники ліквідності;
- показники прибутковості активів і власного капіталу;
- ринкові показники.

В цій класифікації основним показником результативності підприємства признається показник прибутковості власного капіталу (ROE). Таким чином, на перше місце ставиться інтерес власника. Цей показник забезпечується двома факторами: прибутковістю продажів та оборотністю активів.

Оцінка показників ліквідності є невід'ємною частиною діагностичної процедури. Їх призначення застерегти менеджмент підприємства від надлишкового збільшення оборотності. «Пам'ятай про загрозу банкрутства» - роблять підказку ці показники.

По результатам фінансової діагностики необхідно зробити висновки. Представлення висновків повинно бути лаконічним і конструктивним, направленим на пошук шляхів поліпшення діяльності підприємства. В курсовій роботі рекомендується представити висновки в форматі SWOT – аналізу. Вся множина фактів діяльності підприємства розподіляється по чотирьом групах:

S – сильні сторони діяльності підприємства;

W – слабкі сторони діяльності підприємства;

O – можливості підприємства, що дозволяють йому поліпшити своє положення в бізнесі;

T – загрози, з якими може стикнутися підприємство на шляху поліпшення своєї діяльності.

В рамках кожної групи необхідно сформулювати декілька (не більше п'яти) лаконічних тверджень – висновків по результатам діагностики. Ці твердження повинні бути пов'язані з будь-якими показниками або властивостями підприємства. Наприклад, «за поточний період погіршилися показники оборотності, що приведе до збільшення довжини фінансового циклу», або «показники маржинального прибутку стабільності».

Доцільність SWOT – аналізу закладається в тому, що він формулює напрямки конструктивного поліпшення результативності діяльності підприємства. На основі показників SWOT – аналізу студент повинен сформулювати рекомендації по основним напрямкам реструктуризації. На цьому процес діагностики вважається завершеним.

Для проведення фінансового аналізу в курсовій роботі рекомендується використовувати програму ANALIZ_F. Програма реалізує такі процедури:

- трансформація фінансової звітності в міжнародні стандарти;
- розрахунок фінансових коефіцієнтів та представлення в графічній формі динаміки фінансових показників за останні три звітні періоди.

Програма написана в середовищі електронного процесора Excel і складається із 16 листів. Перші три листа використовуються для введення вихідних даних. Комірки таблиці для вихідних даних виділені кольором і поміщені в рамки.

Всі вихідні дані представляють собою стандартні форми української звітності.

При цьому треба звернути увагу на те, що баланс повинен сходитись: сума активів повинна дорівнювати сумі пасивів. Далі в програмі забезпечується розрахунок основних фінансових коефіцієнтів та побудова по ним діаграм.

Результати розрахунків по програмі ANALIZ_F видаються в таких форматах.

- На листі «Balance» представлено баланс підприємства в міжнародних стандартах.

- На листі «Inc.State» представляється звіт про прибутки.

- На листі «CF.State» представлено звіт про рух грошових коштів.

- На листі «Ratios» представлені результати розрахунків основних фінансових коефіцієнтів. Коефіцієнти розділено на сім груп. Комірки з назвами коефіцієнтів мають примітки, в яких описано алгоритми розрахунку коефіцієнтів.

- На листах «Chart 1» - «Chart 9» будуються діаграми динаміки фінансових коефіцієнтів. Вони використовуються при інтерпретації результатів аналізу та оформленні звіту.

Для проведення фінансово-економічного аналізу студенти користуються базою даних моделей підприємств, представлених на <http://smida.gov.ua/>, а саме:

Таблиця 1

Набір підприємств для проведення діагностики

№	Назва підприємства	Електронна адреса підприємства
1.	ПАТ «Судноплавна компанія «Укррічфлот»	http://ukrrichflot.ua/ua/
2.	ПАТ «Херсонський суднобудівний завод»	http://smida.gov.ua/db/emitent/14308500
3.	ПАТ «Херсонський докобудівний завод «Паллада»	http://smida.gov.ua/db/emitent/34457880
4.	ПАТ "Миколаївський суднобудівний завод "Океан"	http://smida.gov.ua/db/participant/14307653
5.	ПАТ "Лакталіс-Миколаїв"	http://smida.gov.ua/db/participant/23624594
6.	ПАТ "Миколаївський завод мастильного та фільтруючого обладнання"	http://smida.gov.ua/db/participant/00225223
7.	ПАТ "Чорноморський суднобудівний завод"	http://smida.gov.ua/db/participant
8.	ПАТ «РАДСАД»	http://smida.gov.ua/db/participant/00413989
9.	ПАТ "ЮГцемент"	http://smida.gov.ua/db/participant/00293031
10.	ПАТ "ВОЗКО"	http://smida.gov.ua/db/participant/00310781
11.	ПАТ "Первомайський молочноконсервний комбінат"	http://smida.gov.ua/db/participant/00418107
12.	ПАТ "Баштанський сирзавод"	http://smida.gov.ua/db/participant/00446500

Методика розрахунку коефіцієнтів детально описана в [27]. В результаті розрахунку за програмою ANALIZ_F формується таблиця показників фінансово-господарської діяльності (табл. 2). Коефіцієнти розділені на сім груп. Комірки з назвою коефіцієнтів мають примітки, в яких описані алгоритми розрахунку коефіцієнтів.

Таблиця 2

Фінансові коефіцієнти

	Показники	Формула
Операційний аналіз		
1.	Коефіцієнт зростання валового продажу	$\frac{\text{Виручка за поточний рік} - \text{Виручка за минулий рік}}{\text{Виручка за минулий рік}}$
2.	Коефіцієнт валового прибутку	$\frac{\text{Валовий прибуток}}{\text{Виручка від реалізації}}$
3.	Коефіцієнт операційного прибутку	$\frac{\text{Прибуток до процентних платежів і оподаткування}}{\text{Виручка від реалізації}}$

4.	Коефіцієнт чистого прибутку	<u>Чистий прибуток</u> <u>Виручка від реалізації</u>
Аналіз операційних витрат		
5	Коефіцієнт виробничої собівартості реалізованої продукції	<u>Витрати на виробництво реалізованої продукції</u> <u>Виручка від реалізації</u>
6	Коефіцієнт витрат на реалізацію і управління	<u>Витрати на реалізацію і управління</u> <u>Виручка від реалізації</u>
7	Коефіцієнт процентних платежів	<u>Процентні платежі</u> <u>Виручка від реалізації</u>
Управління активами		
8	Оборотність активів	<u>Виручка від реалізації</u> (Активи, всього на початок року + Активи, всього на кінець року) : 2
9	Оборотність постійних активів	<u>Виручка від реалізації</u> Активи, всього + Активи, всього - Поточні активи + Поточні активи на початок року на кінець року на початок року на кінець року : 2
10	Оборотність чистих активів	<u>Виручка від реалізації</u> Активи, всього + Активи, всього - Поточні зобов'язання + Поточні зобов'язання на початок року на кінець року на початок року на кінець року : 2
11	Оборотність дебіторської заборгованості (ДЗ)	<u>Виручка від реалізації</u> (ДЗ на початок року + ДЗ на кінець року) : 2
12	Середній період погашення дебіторської заборгованості	<u>365</u> Оборотність дебіторської заборгованості
13	Оборотність товарно-матеріальних запасів (по реалізації) (ТМЗ)	<u>Виручка від реалізації</u> (ТМЗ на початок року + ТМЗ на кінець року) : 2
14	Оборотність товарно-матеріальних запасів (по собівартості)	<u>Собівартість проданих товарів</u> (ТМЗ на початок року + ТМЗ на кінець року) : 2
15	Оборотність кредиторської заборгованості (КЗ)	<u>Виручка від реалізації</u> (КЗ на початок року + КЗ на кінець року) : 2
16	Середній період погашення кредиторської заборгованості	<u>365</u> Оборотність кредиторської заборгованості
Коефіцієнти ліквідності		
17	Коефіцієнт поточної ліквідності	<u>Поточні активи</u> <u>Поточні зобов'язання</u>
18	Коефіцієнт швидкої ліквідності	<u>Грошові кошти + Цінні папери + Рахунок до отримання</u> <u>Поточні зобов'язання</u>
19	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	<u>Грошові кошти</u> <u>Поточні зобов'язання</u>
Прибутковість		
20	Рентабельність оборотних активів	<u>Чистий прибуток</u> (Поточні активи на поч.періода + Поточні активи на кін.періода) : 2
21	Рентабельність активів (ROA)	<u>Чистий прибуток + Відсоткові платежі * (1-Податкова ставка)</u> (Активи, всього на поч.року + Активи, всього на кінець року) : 2
22	Рентабельність власного капіталу (ВК)	<u>Чистий прибуток</u> (ВК на початок року + ВК на кінець року) : 2
23	Рентабельність чистих активів	<u>Чистий прибуток</u> <u>Чисті активи</u>
Показники структури капіталу		

24	Відношення заборгованості до активів	<i><u>Зобов'язання, всього</u></i> <i>Активи, всього</i>
25	Відношення заборгованості до капіталізації	<i><u>Зобов'язання, всього</u></i> <i>Чисті активи, всього</i>
26	Співвідношення запозичених і власних коштів	<i><u>Зобов'язання, всього</u></i> <i>Власний капітал</i>
Обслуговування боргу		
27	Обслуговування боргу	<i><u>Прибуток до процентних платежів і оподаткування</u></i> <i>Процентні платежі</i>

Вся результуюча інформація представлена на англійській та українській мовах. В додатках на DVD представлено словник термінів балансу, звіт про прибутки, звіт про рух грошових коштів та сутність фінансових коефіцієнтів на українській та англійських мовах.

3. Збалансована система показників в управлінні операційною стратегією підприємства

Збалансована система показників (Balanced Scorecards - BSC) – була запропонована Р.Капланом та Д. Нортоном [20]. BSC - є ефективним інструментом реалізації стратегії (збалансований план досягнення стратегічних результатів), що дозволяє врахувати вплив стратегії компанії на оперативні бізнес-процеси та операції.

Сутність системи BSC формулюється двома основними положеннями:

- одних фінансових показників не достатньо для повного та всебічного (збалансованого) опису стану підприємства, їх необхідно доповнити другими показниками;
- система BSC виконує не тільки функції комплексного індикатора стану підприємства, а ще є елементом системи управління, який забезпечує зв'язок між стратегічними завданнями власників (або топ-менеджерів) і операційною діяльністю.

Традиційні фінансові показники дають характеристику минулих подій. Розробка управлінських рішень на основі тільки фінансових показників

притаманно для індустріальної епохи, коли інвестиції в довгострокові конкурентні переваги і відношення з клієнтами не були принципово важливими для успіху в бізнесі. Характерні риси сучасної інформаційно-інноваційної епохи:

- переважна роль нематеріальних активів;
- орієнтація на споживача;
- необхідність урахування фактора глобалізації;
- нові мережеві організаційні структури і методи управління бізнесом.

Для забезпечення конкурентоспроможності в сучасних умовах підприємство повинно реалізувати такі дії:

- розвивати відносини з клієнтами, які дозволяють зберегти існуючих клієнтів та дати можливість виходу на нові споживчі сегменти;
- пропонувати інноваційні продукти та послуги, на які є попит в цільовому сегменті споживачів;
- виробляти орієнтовані на споживача високоякісні продукти, послуги по конкурентоспроможним цінам та з коротким часом виходу в лідери;
- мобілізувати досвід робітників і мотивувати їх на постійне удосконалення можливостей, якість;
- розвивати інформаційні технології і системи.

Для урахування всіх указаних факторів одних фінансових показників не достатньо. Сутність BSC полягає в тому, що збалансувати систему показників у вигляді взаємопов'язаних чотирьох груп (рис. 1).

Група 1. Традиційні фінансові показники в рамках затвердженої стратегії (позиції підприємства з точки зору акціонерів, інвесторів).

Група 2. На які показники в роботі з клієнтами треба звернути увагу, щоб досягти бажаних фінансових результатів.

Група 3. На які внутрішні процеси треба звернути увагу для задоволення клієнтів і бажаних фінансових результатів (інноваційні процеси, виготовлення, збут та ін..).

Група 4. Що треба зробити для розвитку внутрішніх ресурсів для задоволення клієнтів і досягнення бажаних фінансових результатів.

Рис. 1. Структура збалансованої системи показників

Послідовність дій по формуванню збалансованої системи показників.

1. Формування стратегічних цілей відповідно до чотирьох груп BSC.

- Фінансова політика.
- Споживча політика.
- Внутрішня політика.
- Політика навчання та зростання.

2. Конкретизація цілей по кожній групі і установлення показників для кожної цілі. На сайті <http://fem.nuos.edu.ua/uk/дисципліни-0> приведено приклад формалізації BSC для виробничого підприємства.

Істотним елементом BSC є установлення взаємозв'язку між показниками окремих груп. Ланцюг причин та ефектів повинен пронизувати всі чотири групи BSC.

4. Перелік рекомендованих тем курсових робіт

1. Системна модель менеджменту організацій

- 1.1. Система корпоративного менеджменту.
- 1.2. Управління конкурентоспроможністю підприємства.
- 1.3. Аналіз рівня досконалості підприємства.
- 1.4. Розробка організаційної структури виробничого підприємства.
- 1.5 Управління підприємствами різних організаційно-правових форм.
- 1.6. Управління операційною системою підприємства.

2. Еволюція організації

- 2.1. Життєвий цикл підприємства та особливості управління на кожній стадії.
- 2.2. Управління підприємством в кризовому стані.
- 2.3. Проектування та аналіз організаційних структур.
- 2.4. Зміни як об'єктивний процес розвитку організації.
- 2.5. Реінжиніринг в організаціях.
- 2.6. Управління процесами змін.
- 2.7. Управління життєвим циклом організації.

3. Організаційний механізм менеджменту організацій

- 3.1. Проектування систем менеджменту та управлінських процедур.
- 3.2. Системне управління підприємством як процес поєднання функціонального, процесного та ситуаційного підходів.
- 3.3. Елементи управління підприємством та їх взаємозв'язок.

4. Організаційний інжиніринг

- 4.1. Організаційний інжиніринг промислового підприємства.
- 4.2. Централізація та децентралізація в управлінні організацією.

5. Організаційний дизайн

- 5.1. Координаційні механізми організаційного дизайну.
- 5.2. Управління організаційними змінами в організації.
- 5.3. Управління конкурентоспроможністю підприємства.
- 5.4. Управління розвитком внутрішнього потенціалу підприємства.

6. Управлінські моделі

- 6.1. Поведінкові та адміністративні моделі організацій.
- 6.2. Технології бюджетного управління підприємством.
- 6.3. Розвиток системи контролінгу на виробничому підприємстві.

7. Керівництво в організації

- 7.1. Управління комунікаційно-інформаційним механізмом розпорядчої діяльності.
- 7.2. Людина як об'єкт управлінського службового контролю.
- 7.3. Соціальне партнерство і соціальні відповідальності.

8. Ризикозахищеність організацій

- 8.1. Управління ризиками в проектах.
- 8.2. Управління підприємницькими ризиками.
- 8.3. Антикризове управління підприємством.
- 8.4. Класифікація та аналіз факторів ризику.
- 8.5. Критерії ризикозахищеності організації.

9. Управління результативністю менеджменту організацій

- 9.1. Якість менеджменту організації
- 9.2. Управління ефективністю та розвитком організації

10. Системи функціонального менеджменту

- 10.1. Логістична система промислового підприємства.

- 10.2. Управління фінансово-економічною підсистемою.
- 10.3. Управління матеріально-технічним забезпеченням.
- 10.4. Управління збутом промислового підприємства.
- 10.5. Управління персоналом на підприємствах
- 10.6. Планування виробництва і закупівель в системі MRPII.
- 10.7. Управління процесами інноваційного розвитку підприємств

5. Методичні рекомендації щодо виконання завдань дослідницького характеру

Курсова робота з дисципліни «Менеджмент організацій» може виконуватись по темі, яка включає елементи наукових досліджень з аналізом результатів. При цьому в завдання по курсовій роботі включається підготовка наукової статті або доповіді на конференцію або студентської наукової роботи. Дослідження та розробки виконанні в курсовій роботі можуть бути продовженні при виконанні магістерської роботи.

Рекомендовані теми науково-дослідних робіт

1. Математичне моделювання та системний аналіз в управлінні

Тема включає ряд взаємопов'язаних проблем, на основі яких викладачем формується завдання на курсову роботу.

- Системний підхід в моделюванні соціально-економічних процесів.
- Поведінкові та адміністративні моделі організації.
- Концепція зворотного зв'язку в економіці.
- Імітаційне моделювання і системний аналіз.
- Моделювання організацій: ресурсний підхід і системна динаміка.
- Моделювання систем масового обслуговування.
- Моделювання виробничих процесів морського терміналу на основі системи інформаційних матриць.

2. Управлінський облік на промисловому підприємстві.

Тема включає такі задачі, з яких формується завдання на курсову роботу.

- Мета і сутність управлінського обліку.
- Системи і методи калькулювання витрат.
- Аналіз релевантної інформації для прийняття управлінських рішень.
- Бюджетне планування та контроль.
- Облік за центрами відповідальності.
- Управлінський облік у системі стратегічного менеджменту.

3. Моделі та механізми логістичного управління.

Для формування завдання на курсову роботу рекомендуються такі задачі.

- Методологія та функціональний комплекс логістики.
- Виробнича логістика.
- Логістика дистрибуції.
- Складська логістика.
- Транспортна логістика.
- Управління запасами.
- Інформаційні системи в логістиці.
- Глобальна логістика.

4. Корпоративна інформаційна система промислового підприємства.

Тема включає наступні питання для розгляду і аналізу:

- Підприємство як об'єкт автоматизації.
- Основи методології проектування ІС.
- Корпоративні інформаційні системи (KIC).
- Міжнародні стандарти планування виробничих процесів. MRP / ERP системи.
- Управління промисловими підприємствами в стандарті MRP II.

- Основні аспекти автоматизації діяльності підприємства на прикладі фінансово-управлінських систем.

- Області застосування і приклади реалізації інформаційних технологій управління корпорацією.

5. Економічні кластери морегосподарського комплексу.

Тематика на курсову роботу включає наступні задачі.

- Методичні основи оцінки перспективності створення морського кластера та практична їх реалізація в Україні.

- Використання підприємницької логістики в управлінні суднобудівними кластерами.

- Витрати логістики в суднобудівних кластерних системах.

- Наукові та освітні центри в забезпеченні сталого розвитку суднобудівних кластерних систем.

- Інформаційне забезпечення в системі управління суднобудівним кластером.

6. Розвиток морського транспортного комплексу України

Для формування завдання на курсову роботу рекомендуються наступні задачі.

- Морський транспорт України в інтеграційних процесах.

- Трансформаційні процеси ринків морського транспорту.

- Сучасні тенденції розвитку морського бізнесу.

- Економічні механізми реєстрації суден в сучасних умовах.

- Сучасні тенденції розвитку морських портів України.

7. Кластери морегосподарського комплексу України

Тема включає наступні питання для розгляду і аналізу:

- Методологічні засади функціонування морегосподарського комплексу.

- Тенденції розвитку елементів сучасного морегосподарського комплексу.
- Концептуальні засади державного управління морегосподарським комплексом України.
- Розвиток логістичної складової морегосподарського комплексу України

6. Критерії оцінювання курсової роботи

Курсова робота з дисципліни «Менеджмент організацій» має продемонструвати:

1. Вміння логічно та аргументовано викладати матеріал, орієнтуватись у проблемі, яка сформульована в завданні.
2. Вміння впровадити аналіз та оцінку підприємства, а також обґрунтувати напрями розвитку для забезпечення його конкурентоспроможності.
3. Вміння працювати з літературними джерелами в сучасному інформаційному середовищі.
4. Навички обґрунтування та публічного захисту основних положень курсової роботи.

Критерії оцінювання курсової роботи наведені в таблиці.

Таблиця оцінювання

Фактори оцінювання	Діапазон балів
Аргументованість викладання матеріалу	15...20
Вміння орієнтуватись у проблемі, знання основних положень в менеджменті організацій	15...20
Ступінь обґрунтованості пропозицій по розвитку підприємств для забезпечення їх конкурентоспроможності	10...20
Вміння працювати з літературними джерелами в сучасному інформаційному середовищі	5...10
Оформлення курсової роботи	5...10
Навички обґрунтування та публічного захисту основних положень курсової роботи	10...20
Всього балів	60....100

7. Вимоги до оформлення курсової роботи

Оформлення курсової роботи має відповідати загальним вимогам, що висуваються до наукових робіт згідно з стандарту факультету економіки моря [22, 28].

Набір тексту здійснюється через 1,5 міжрядкових інтервали (29-30 рядків на сторінці), друк на принтері з одного боку аркуша формату А4 з використанням шрифтів текстового редактора Word Times New Roman. Висота шрифту – 14 мм. Поля: ліве – 25 мм, праве – 10 мм, верхнє і нижнє – 20 мм.

Кожну структурну частину роботи починають з нової сторінки. Заголовки структурних частин роботи: «ЗМІСТ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» друкують великими літерами симетрично до тексту по центру сторінки (без крапки).

Сторінки роботи нумеруються арабськими цифрами у правому верхньому куті сторінки. Першою сторінкою роботи є титульний аркуш, який включається до нумерації, але номер сторінки не ставиться. Зразок титульного аркуша наведено у дод. 8.1. Наступна сторінка - завдання на курсову роботу (форма наведена у дод. 8.2).

Зміст має відповідати плану роботи, який затверджено разом із темою. Текст *основної частини* курсової роботи поділяють на розділи, підрозділи (пункти). Кожний розділ починається з нової сторінки.

Зміст, вступ, висновки, список використаних джерел не нумерують. Номер розділу ставлять після слова «РОЗДІЛ», без крапки, а з нового рядка друкують заголовок розділу. Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, між якими ставлять крапку (наприклад: 1.3., 3.2.). Наприкінці номера підрозділу ставиться крапка, а заголовок підрозділів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Наприкінці заголовка крапки не ставлять.

Кожна таблиця повинна мати заголовок. Заголовки розміщують над таблицею. Усі таблиці нумерують. Ліворуч біля заголовка з великої літери пишуть слово «Таблиця» та вказують її порядковий номер. Таблиці нумерують у наскрізному порядку або окремо за підрозділами.

Всі ілюстрації називають рисунками і нумерують послідовно. Номер і назву рисунка пишуть під графічним зображенням. Підпис завжди починається з великої літери. Крапку наприкінці підпису не ставлять. Усі ілюстративні матеріали розміщують одразу ж після посилання на них у тексті. Нумерація ілюстрацій наскрізна.

Посилання в тексті на джерела надають у квадратних дужках із зазначенням джерела та сторінки. При складанні списку використаних джерел необхідно дотримуватись Державного стандарту на *бібліографічний опис творів друку* (ГОСТ 7.1-84).

Оформлення титульної сторінки курсової роботи

Міністерство освіти і науки України
Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова

Кафедра менеджменту

Курсова робота
з дисципліни „*Менеджмент організацій*”
на тему «_____»

Науковий керівник: _____ наук. ступінь, вч. звання П.І.п-Б.
(підпис)

Студент гр. номер групи _____ П.І.п-Б.
(підпис)

Миколаїв 20__ р.

Міністерство освіти і науки України
Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова

"ЗАТВЕРДЖУЮ"
Зав. кафедри менеджменту

"__" ____ 20__ р.

ЗАВДАННЯ
на курсову роботу
з дисципліни „Менеджмент організацій”

студенту _____
група, прізвище, ім'я, по батькові

1. Тема курсової роботи _____

Термін представлення на кафедру завершеної роботи _____

3. Вихідні дані до роботи _____

4. Перелік питань, які належить розробити _____

5. Дата видачі завдання _____

Керівник роботи _____

П.І.Б., вчене звання, ступінь

підпис

Студент _____

П.І.Б.

підпис

Календарний графік виконання курсової роботи

№ п/п	Найменування етапів роботи	Дата контролю
1	Ознайомлення з завданням на роботу, вибір об'єкта дослідження	
2	Розділ 1. Огляд наукових і навчально-методичних джерел, законодавства по темі розробок	
3	Розділ 2. Діагностика підприємства з допомогою фінансових коефіцієнтів, аналіз існуючої системи менеджменту, SWOT – аналіз підприємства	
4	Розділ 3. Проектні пропозиції по удосконаленню елементів системи менеджменту підприємства	
5	Прогноз очікуваних результатів від впровадження проектних пропозицій. Висновки по курсовій роботі	
6	Складання та оформлення пояснювальної записки	
7	Захист курсової роботи	

Приклад змісту типових курсових робіт

1. Управління логістичною системою підприємств та організацій морегосподарського комплексу / переробних підприємств регіону

РОЗДІЛ 1. ОСНОВИ ЛОГІСТИЧНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

- 1.1. Логістика – інструмент ринкової економіки
- 1.2. Об'єкти логістичного управління та логістичні операції
- 1.3. Логістична діяльність та логістичні функції

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ЛОГІСТИЧНОЇ СИСТЕМИ ПІДПРИЄМСТВА

- 2.1. Характеристика підприємства
- 2.2. Економічний аналіз діяльності підприємства
 - 2.2.1. Аналіз виробництва і реалізації продукції
 - 2.2.2. Аналіз використання матеріальних ресурсів підприємства
 - 2.2.3. Аналіз собівартості продукції (робіт, послуг)
 - 2.2.4. Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства
 - 2.2.5. Аналіз фінансової стійкості підприємства
- 2.3. Аналіз логістичної системи підприємства
 - 2.3.1. Аналіз матеріального потоку в сфері виробництва
 - 2.3.2. Аналіз матеріального потоку в сфері обігу
 - 2.3.3. Оцінка рівня логістичного сервісу
 - 2.3.4. Аналіз логістики збуту (дистрибуції)
 - 2.3.5. Аналіз логістичного управління запасами

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ УПРАВЛІННЯ ЛОГІСТИЧНОЇ СИСТЕМИ ПІДПРИЄМСТВ

- 3.1. Підвищення ефективності виробництва продукції та послуг за рахунок управління логістичними витратами
- 3.2. Логістика як фактор підвищення фінансової стійкості та конкурентоспроможності підприємства
- 3.3. Вплив логістики на доходність активів підприємства

2. Розвиток інформаційних систем та технологій на підприємствах та організаціях морегосподарського комплексу / переробних підприємств регіону

РОЗДІЛ 1. РОЗГЛЯД ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ І ТЕХНОЛОГІЙ В УПРАВЛІННІ

1.1. Інформаційні системи та їх роль в управлінні підприємством

1.2. Економічна інформація, засоби її формалізованого опису та технології оброблення

1.3. Організація інформаційної бази системи оброблення інформації

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СУЧАСНИХ ПІДХОДІВ ДО РОЗРОБЛЕННЯ І ВПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ

2.1. Характеристика підприємства

2.2. Аналіз побудови та функціонування інформаційних систем

2.2.1. Аналіз особливостей побудови та функціонування інформаційних систем: виробничого менеджменту, маркетингу, фінансового аналізу та бухгалтерського обліку

2.2.2. Характеристика та аналіз складових підсистем виробничого менеджменту: технічна підготовка, техніко-економічне планування, вирішення завдань оперативного управління виробництвом на підприємстві

2.2.3. Характеристика та аналіз складових підсистем маркетингу: розробка стратегії і планування маркетингу, дослідження ринку і попит на товар, дослідження товару і товарна політика ціноутворення, збут товарів, рекламна діяльність, контроль маркетингової діяльності

2.2.4. Аналіз функціональних характеристик фінансово-аналітичних інформаційних систем: системи аналізу фінансового стану і результатів діяльності підприємства, системи фінансового моделювання та бізнес-планування

2.2.5. Аналіз бухгалтерських інформаційних системах

2.3. Аналіз життєвого циклу інформаційних систем підприємства

РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ І ТЕХНОЛОГІЙ В УПРАВЛІННІ

- 3.1. Функціонально-структурне моделювання SADT/IDEF0
- 3.2. Інтегровані інформаційні системи
- 3.3. Системи підтримки прийняття рішень та експертні системи

3. Управління операційною системою підприємств та організація морського господарського комплексу / переробних підприємств регіону

РОЗДІЛ 1. ОПЕРАЦІЙНА СИСТЕМА ТА ПРИНЦИПИ ЇЇ ФУНКЦІОНУВАННЯ

- 1.1. Операційна система підприємства: поняття, склад, види
- 1.2. Класифікація та особливості операційної системи
- 1.3. Виробнича система та її основні функції

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ОПЕРАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ ПІДПРИЄМСТВА

- 2.1. Характеристика операційної системи
- 2.2. Аналіз бізнес-процесів підприємства
- 2.3. Економічний аналіз діяльності підприємства
 - 2.3.1. Аналіз маркетингової діяльності підприємства
 - 2.3.2. Аналіз виробництва і реалізації продукції
 - 2.3.3. Аналіз використання персоналу підприємства
 - 2.3.4. Аналіз використання основних засобів
 - 2.3.5. Аналіз використання матеріальних ресурсів підприємства
 - 2.3.6. Аналіз собівартості продукції (робіт, послуг)
 - 2.3.7. Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства
 - 2.3.8. Аналіз використання прибутку підприємства
 - 2.3.9. Прийняття управлінських рішень на основі маржинального аналізу
 - 2.3.10. Аналіз обсягів і ефективності інвестиційної та інноваційної діяльності
 - 2.3.11. Аналіз джерел формування капіталу

2.3.12. Аналіз розміщення капіталу й оцінювання майнового стану підприємства

2.3.13. Аналіз грошових потоків підприємства

2.3.14. Аналіз ефективності й інтенсивності використання капіталу підприємства

2.3.15. Аналіз фінансової стійкості підприємства

2.3.16. Аналіз платоспроможності і ліквідності підприємства

2.3.17. Діагностика ймовірності банкрутства суб'єкта господарювання

РОЗДІЛ 3. РОЗВИТОК ОПЕРАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ ТА ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА (НАЗВА ПІДПРИЄМСТВА)

3.1. Вдосконалення механізмів управління операційною системою підприємства

3.1.1. Реінжиніринг бізнес-процесів підприємства

3.1.2. Виробнича стратегія і конкурентоспроможність

3.1.3. Управління якістю процесу, продукту, послуг

3.1.4. Управління матеріально-технічним забезпеченням та збутом підприємства

3.1.5. Управління матеріально-технічними запасами

3.1.6. Управління проектами та програмами

3.1.7. Управління операційною інфраструктурою підприємства

3.1.8. Управління ризиком у виробничо-операційних системах

3.1.9. Оперативне управління і шляхи удосконалення виробничих процесів

3.1.10. Логістичні системи в управлінні операційною діяльністю

3.2. Підвищення ефективності операційної системи підприємства

3.3. Використання інформаційних засобів в процесі управління інноваційними процесами

4. Управління процесами інноваційного розвитку підприємств та організацій морегосподарського комплексу / переробних підприємств регіону

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ОБ'ЄКТ УПРАВЛІННЯ

- 1.1. Сутність понять управління інноваціями
- 1.2. Державне регулювання інноваційної діяльності
- 1.3. Інформаційні системи в управлінні

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

- 2.1. Характеристика операційної системи підприємства
- 2.2. Економічний аналіз діяльності підприємства
 - 2.2.1. Аналіз маркетингової діяльності підприємства
 - 2.2.2. Аналіз виробництва і реалізації продукції
 - 2.2.3. Аналіз використання персоналу підприємства
 - 2.2.4. Аналіз використання основних засобів
 - 2.2.5. Аналіз використання матеріальних ресурсів підприємства
 - 2.2.6. Аналіз собівартості продукції (робіт, послуг)
 - 2.2.7. Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства
 - 2.2.8. Аналіз використання прибутку підприємства
 - 2.2.9. Прийняття управлінських рішень на основі маржинального аналізу
 - 2.2.10. Аналіз обсягів і ефективності інвестиційної та інноваційної діяльності
 - 2.2.11. Аналіз джерел формування капіталу
 - 2.2.12. Аналіз розміщення капіталу й оцінювання майнового стану підприємства
 - 2.2.13. Аналіз грошових потоків підприємства
 - 2.2.14. Аналіз ефективності й інтенсивності використання капіталу підприємства
 - 2.2.15. Аналіз фінансової стійкості підприємства
 - 2.2.16. Аналіз платоспроможності і ліквідності підприємства

2.2.17. Діагностика ймовірності банкрутства суб'єкта господарювання

2.3. Аналіз інноваційного потенціалу підприємства

РОЗДІЛ 3. ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМИ ПРОЦЕСАМИ ТА ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА (НАЗВА ПІДПРИЄМСТВА)

3.2. Вдосконалення механізмів управління інноваційними процесами

3.1.1. Інноваційна стратегія підприємства

3.1.2. Управління інноваційним розвитком організацій

3.1.3. Управління інноваційним проектом

3.2. Підвищення ефективності діяльності підприємства

3.3. Розвиток інформаційних засобів в процесі управління інноваційними процесами

5. Управління персоналом на підприємствах та організаціях морегосподарського комплексу / переробних підприємств регіону

РОЗДІЛ 1. УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ В СИСТЕМІ МЕНЕДЖМЕНТУ ОРГАНІЗАЦІЙ

1.1. Управління персоналом як соціальна система

1.2. Кадрова політика і стратегія управління персоналом

1.3. Нормативне забезпечення персоналу в організації

РОЗДІЛ 2. ОЦІНЮВАННЯ ПЕРСОНАЛУ В ОРГАНІЗАЦІЇ

2.1. Характеристика підприємства

2.2. Оцінка потенціалу персоналу в організації

2.2.1. Оцінювання якості роботи різних категорій персоналу

2.2.2. Оцінювання управлінського персоналу: за діловими якостями, за складністю виконуваних функцій, за результатами та цілями діяльності.

2.2.3. Оцінювання ділових якостей керівників: оцінювання результатів основної та другорядної діяльності, оцінювання поведінки в

колективі, виконання функцій з управління колективом та оцінювання результатів роботи підлеглих.

2.2.4. Оцінювання спеціалістів: рівень кваліфікації, творчість і винахідливість, ініціативність, виконавська і трудова дисципліна.

2.2.5. Оцінювання робітників і службовців: рівень кваліфікації, виконавська і трудова дисципліна, якісні показники роботи.

2.2.6. Організація і порядок проведення атестації персоналу.

2.3. Ефективність управління персоналом.

РОЗДІЛ 3. УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ І РУХОМ ПЕРСОНАЛУ ОРГАНІЗАЦІЇ

3.1. Інноваційний потенціал працівника.

3.2. Соціальне партнерство в організації

3.3. Формування якостей ефективного менеджера

8. Список рекомендованої літератури

Законодавчі та нормативні документи

1. Господарський кодекс України: за станом на 16 січня 2003 р. № 436-IV [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2003 – № 18-22. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. Закон України "Про вищу освіту": № 2984–III [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
3. Про затвердження Морської доктрини України на період до 2035 року : постанова Каб. Міністрів України від 7 жовт. 2009 р. № 1307 // Офіц. вісн. України. – 2009. – № 94. – С. 46-53.
4. Про затвердження Стратегії розвитку морських портів України на період до 2038 року. Розпорядження КМУ від 11 липня 2013 р. N 548-р. Електронний ресурс: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KR130548.html
5. Про схвалення Транспортної стратегії України на період до 2020 року Транспортная стратегия Украины до 2020г. Розпорядження КМУ від 20 жовтня 2010 р. N 2174-р. Електронний ресурс: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2174-2010-p>
6. Закон України «Про морські порти України»: за станом на 04.07.2013 р. № 406-VII // Відомості Верховної Ради України (ВВР). - 2013, № 7. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
7. База даних підприємств <http://smida.gov.ua/>

Основна

8. Бай С.І. Менеджмент організацій / Бай С.І./ навч. посіб. Практикум. – К.: Київ.нац. торг.-економ. ун-т. – 2004. – 179 с.
9. Григорак М.Ю. Системний підхід в логістиці / М.Ю. Григорак, О.В.Карпунь, О.Є.Соколова / навч. посібник. – К.: Логос, 2013. – 308 с.
10. Гуменик В.І., Менеджмент організацій / Гуменник В.І./ навч. посіб. – К.: Знання, 2012. – 503 с.

11. Кулик В.А. Логістичний менеджмент / В.А. Кулик, М.Ю. Григорак, Л.В. Костюченко / навч. посібник – К.: Логос, 2013. – 268 с.
12. Осовська Г.В. Менеджмент організацій / Осовська Г.В., Осовський О.А. / навч. посіб. – К.: Кондор, 2005. – 860с.
13. Парсяк В.Н. Наукове дослідження магістранта: методика проведення, формалізації і публічного захисту / В.Н. Парсяк, Н.Є. Терьошкіна, І.А. Воробйова / навч. посібник. - Миколаїв: НУК, 2013 р., 202 с.
14. Федулова Л. І. Менеджмент організацій / Федулова Л. І. / Бібліотека українських підручників. Електронний учебник. Менеджмент організацій - Федулова Л. І Бібліотека українських підручників

Додаткова

15. Бердій Я.І. Основи логістики /Я.І. Бердій, Є.М. Тарнавський, С.М. Тригуб, В.Ф. Ходаковський В.Ф./ навч.посібник – Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. – 260с.
16. Бригхем Ю. Финансовый менеджмент : экспресс-курс / Ю. Бригхем, Дж. Хьюстон ; пер. с англ. А. Г. Колос, Е. П. Бугаева – 4-е изд. – СПб. : Питер, 2007. – 544 с. – (Классический зарубежный учебник).
17. Григорак М.Ю. Логістична інфраструктура. /М.Ю. Григорак, Л.В.Костюченко, О.Є.Соколова/ навч. посібник. – К.: 2013. – 384 с.
18. Друкер П. Ф. Энциклопедия менеджмента / П. Ф. Друкер. – М. : Вильямс, 2004. – 432 с.
19. Інноваційний розвиток економіки: модель, система управління, державна політика / під ред. д-ра екон. наук, проф. Л. І. Федулової. – К. : Основа, 2005. – 552 с.
20. Каплан Р. Сбалансированная система показателей / Каплан Р., Нортон Д. – М. : ЗАО «Олимп - Бизнес», 2003.
21. Колобов А. А. Менеджмент высоких технологий. Интегрированные производственно-корпоративные структуры: организация, экономика, управление, проектирование, эффективность, устойчивость :

учебник / А. А. Колобов, И. Н. Омельченко, А. И. Орлов. – М. : Экзамен, 2008. – 621 с. – (Учебник для вузов).

22. Ланкин В.Е. Менеджмент организации. Под общей ред. В.Е. Ланкина. Уч. пос. Таганрог: ТРТУ, 2006. Электронный учебник. <http://www.aup.ru/books/m98/>

23. Логачев С. И. Мировое судостроение: современное состояние и перспективы развития / С. И. Логачев, В. В. Чугунов, Е. А. Горин. – 2-е изд., перераб. и доп. – СПб. : Мор Вест, 2009. – 544 с.

24. Оголева Л. Н. Реинжиниринг производства : учеб. пособие / Л. Н. Оголева, Е. В. Чернецова, В. М. Радиковский ; под ред. д-ра экон. наук, проф. Л. Н. Оголевой. – М. : КНОРУС, 2005. – 304 с.

25. Портер М. Конкуренция / М. Портер. – М. : Вильямс, 2000. – 496 с.

26. Роббинз Стивен П. Основы организационного поведения / Стивен П. Роббинз. – 8-е изд. – М. : Вильямс. – 2006. – 448 с.

27. Савчук В. П. Практическая энциклопедия. Финансовый менеджмент / В. П. Савчук. – К. : Максимум, 2005. – 884 с.

28. Стандарт факультету економіки моря. Затверджено Радою Інженерно-економічного факультету. Протокол №__від «__» _____ 2007 р.

29. Стивенсон В. Дж. Управление производством : учеб. пособие / В. Дж. Стивенсон ; пер. с англ. под общ. ред. д-ра экон. наук, проф. Ю. В. Шленова. – М. : БИНОМ : Лаб. Базовых Знаний, 2002. – 928 с.

30. Тебекин А.В., Менеджмент организации. / Тебекин А.В., Касаев Б.С. / М. — 260 с., 2008 Электронный учебник. <http://lib.sale/organizatsii-upravlenie/menedjment-organizatsii-260.html>

9. Зміст DVD

За електронною адресою сформовано сайт підтримки виконання курсової роботи. Після введення паролю ви отримаєте можливість ознайомитись з додатковими матеріалами для виконання курсової роботи.

1. Форми документів фінансової звітності:

- Баланс підприємств.
- Звіт про прибутки.
- Звіт про рух грошових коштів.

2. Словники:

- короткий англо-російсько-український словник термінів балансу.
- короткий англо-російсько-український словник термінів звіту про прибутки.
- короткий англо-російсько-український словник термінів звіту про рух грошових коштів.
- короткий англо-російсько-український словник термінів фінансових коефіцієнтів.

3. Форми розрахунку фінансових коефіцієнтів:

- форма результатів розрахунку фінансових коефіцієнтів з використання програми ANALIZ_F.
- програма розрахунку фінансових коефіцієнтів ANALIZ_F.

4. Законодавчо-нормативна база:

- Закон України «Про морські порти України»: за станом на 04.07.2013 р. № 406-VII // Відомості Верховної Ради України (ВВР). - 2013, № 7. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

- Про затвердження Стратегії розвитку морських портів України на період до 2038 року. Розпорядження КМУ від 11 липня 2013 р. N 548-р. Електронний ресурс: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KR130548.html

- Про затвердження Морської доктрини України на період до 2035 року : постанова Каб. Міністрів України від 7 жовт. 2009 р. № 1307 // Офіц. вісн. України. – 2009. – № 94. – С. 46-53.